

Følg med på læringen underveis

For å kunne gi elever og lærlinger god underveisvurdering, må lærer eller instruktør vite hvor de er i sin læringsprosess. Det finnes mange kilder til informasjon om læring som kan gi oversikt og hjelp til å tilpasse opplæringen.

ARTIKKEL | SIST ENDRET: 11.05.2022

Hver enkelt læreplan i Kunnskapsløftet 2020 inneholder en omtale av hva underveisvurdering i faget handler om. Denne omtalen har som formål å tydeliggjøre hvordan elevene og lærlingene kan utvikle og vise kompetanse sin. Omtalene kan derfor gi tips til hvordan dere kan se etter tegn på læring i faget.

Tenk igjennom når og hvorfor dere vurderer

Før en opplæringsperiode:

- For å kartlegge forkunnskaper og læringsbehov
- For å gjøre elevene og lærlingene bevisste på hva de kan og hva de trenger å lære
- Slik at lærer eller instruktør kan starte opplæringen der elevene eller lærlingene er i sin læring

Underveis i en opplæringsperiode:

- For å kunne gi tilbakemeldinger som elevene og lærlingene kan bruke til å forbedre arbeidet
- For å fange opp misforståelser og justere opplæringen hvis det er nødvendig

I etterkant av en opplæringsperiode:

- For å finne ut hva elevene eller lærlingene har lært og bruke informasjonen videre i opplæringen

Bevisst bruk av observasjon og læringsdialog

Det finnes ofte informasjon om elevenes eller lærlingenes læring som ikke blir brukt aktivt. Det er ikke bare prøver eller skriftlig arbeid som gir slik informasjon – det kan like gjerne være dialogen med dem eller observasjon av praktisk arbeid underveis i opplæringen.

Den daglige dialogen og faglige samtaler før, underveis og i etterkant av et arbeid, kan gi mye informasjon om elevene eller lærlingenes læring. Involvering av eleven eller lærlingen kan bidra til at de selv får innsikt i hvor de er i sin læringsprosess, og de blir en viktig ressurs i vurderingsarbeidet. Sammen med eleven eller lærlingen kan lærer eller instruktør bygge videre på forståelsen som er vist og klargjøre manglende forståelse eller misoppfatninger. Les om å gi gode faglig tilbakemeldinger, og om å involvere elever og lærlinger.

Forslag til arbeidsmåter

I samtaler i klasser, grupper eller med elever og lærlinger enkeltvis, finnes det flere arbeidsmåter som kan brukes for å få informasjon om hvor elevene eller lærlingene er i sin læring.

Bevisst bruk av spørsmål

Still spørsmål som får elevene eller lærlingene til å reflektere og vent minst 10 sekunder før oppfølgingsspørsmål eller hint om svar.

Læringslogg

Elevene eller lærlingene skriver ned sine refleksjoner om egen faglig utvikling underveis i en læringsprosess på et ark eller en egen loggbok. Dette kan gi elev og lærling muligheten til å følge med og reflektere over egen læring. Lærer eller instruktør kan bruke informasjonen i dialog med elevene eller lærlingene, og for å tilpasse opplæringen.

Bruk av digitale verktøy

Digitale verktøy som for eksempel blogg, digitale tavler eller film kan være nyttige hjelpemidler i læringsdialogen. Elevene og lærlingene kan bruke verktøyene for å dokumentere utvikling og refleksjoner i egen læringsprosess på en måte som gjør informasjonen lett tilgjengelig og lett å respondere på for lærer eller instruktør.

I større grupper med elever kan disse arbeidsmåtene brukes:

Tenk, gå sammen og del

Elevene får tid til å tenke seg om hver for seg etter at et spørsmål er stilt. Deretter deler de forslag til løsninger eller fremgangsmåter med en læringspartner, for eksempel den de sitter ved siden av. Til slutt deler læringspartnerne det de har snakket om med hele klassen.

Exit-lapper

La elevene skrive en liten lapp om det viktigste de har lært på slutten av en økt og hva de ønsker eller trenger å lære mer om. Skriv et spørsmål på tavla som elevene kan svare på som omhandler sentrale kompetansemål. Be elevene klistre lappen opp på døra før de går ut eller levere den til deg.

ABCD-kort

Elevene får utdelt fire svarkort merket med A, B, C og D. Lærer kan for eksempel presentere fire påstander eller fire ulike svaralternativer merket med A–D. Alle elevene blir bedt om å ta stilling til om de mener A, B, C eller D er riktig og holde opp ett av svarkortene sine. Med utgangspunkt i svarene som blir gitt, kan læreren få informasjon om den enkelte elevs forståelse og eventuelle misoppfatninger. Han/hun kan også stille oppfølgingsspørsmål der elevene får begrunne svarene sine og gi elevene mulighet til å svare på nytt etter en eventuell diskusjon om hva som er riktig svar.

Prøver som utgangspunkt for videre læring

Tenk igjennom før en prøve:

- Hva er formålet med prøven?
- Hvilken kompetanse, kunnskap eller ferdighet skal prøven måle?

- Når i opplæringsperioden er det mest hensiktsmessig å gjennomføre prøven? Før, underveis eller i etterkant?
- Hvordan skal du bruke resultatene for å kunne gi faglig relevante tilbakemeldinger som fremmer videre læring?
- Hvordan skal elevene eller lærlingene involveres i det videre arbeidet med resultatene?

Prøver kan være et nyttig verktøy for å finne ut hvor langt elevene har kommet i sin læring, men en prøve er sjeldent nok til at elevene eller lærlingene får vist bredden i sin kompetanse. Det er derfor viktig å se resultatene fra en prøve i sammenheng med annen informasjon.

Dersom prøver skal brukes for å få et øyeblikksbilde av hvor eleven eller lærlingen er akkurat nå, bør lærer eller instruktør ha tenkt nøye over når i opplæringsperioden prøven skal gjennomføres og hva som er formålet med den. De bør også ha et bevisst forhold til hvilken kompetanse, kunnskap eller ferdighet prøven skal måle.

Elevene og lærlingene skal gjennom opplæringen videreutvikle kompetansen sin. Det bør derfor alltid være en tanke om hvordan resultatene fra en prøve skal brukes videre i arbeidet med læring. Et viktig spørsmål å stille er: Er det nødvendig å gjennomføre en prøve, dersom det ikke er tid til å følge opp resultatene?

Utdanningsdirektoratets prøver for elever

Utdanningsdirektoratet utvikler to typer prøver. Nasjonale prøver gir informasjon om ferdigheter i lesing, regning og engelsk. Kartleggingsprøver er laget for å finne elever som trenger ekstra oppfølging tidlig i grunnskolen. Grunnleggende ferdigheter er en del av kompetansen elevene skal utvikle i fagene, og disse prøvene har derfor ikke informasjon om elevenes hele kompetanse i faget

Refleksjonsspørsmål

1. I hvilken grad deler vi erfaringer i kollegiet om hvordan vi kan følge med på elevenes eller lærlingenes utvikling? Er det noen informasjonskilder vi kan utnytte i større grad?
2. Hvordan bruker vi informasjon om elevenes eller lærlingenes læring til å forbedre opplæringen?
3. I hvilken grad diskuterer vi bruk av prøver hos oss?
4. Hvordan bruker vi resultater fra prøver og undersøkelsen systematisk for å få informasjon om hvordan og på hvilke områder vi kan forbedre vår praksis.